Suomen Sadankomitea
Rauhanasema, Veturitori 3
00520 Helsinki **22.5.2018**

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Lausunto siviili- ja sotilastiedustelulaeista HE 202/2017 vp ja HE 203/2017 vp

1. Lakiesitysten taustasta

Suomen turvallisuusympäristön muutos

Kummankin lakiesitysten yleisperusteluissa kuvataan Suomen turvallisuusympäristön muutosta. Tilannekuva on samanlainen ja siinä korostuu Suomen turvallisuusympäristön merkittävä muutos ja monimutkaistuminen viime vuosina. Samankaltainen arvio esitettiin myös valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa, puolustusselonteossa sekä sisäisen turvallisuuden strategiassa.

Merkittävimmiksi muutoksiksi suomalaisessa turvallisuusympäristössä nähdään Venäjän ja lännen suhteiden huononeminen, kansainvälinen terrorismi, kyberuhat, laajamittainen laiton maahantulo ja Itämeren sotilasstrategisen merkityksen kasvu sekä lisääntynyt sotilaallinen toiminta alueella.

Turvallisuusympäristön arvio heijastelee vahvasti vuoden 2014 tilannetta, jolloin Venäjä liitti kansainvälisen oikeuden vastaisesti Krimin valtioalueeseensa ja ryhtyi sotilaallisesti tukemaan Itä-Ukrainan separatisteja. Nämä toimet sekä Syyrian sota, Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan muut konfliktit heijastuvat myös Suomeen, mutta niiden vaikutuksien arviointi on ollut pikemminkin yli- kuin alimitoitettua.

Kuten ulkoasiainvaliokunta toteaa lausunnossaan (UaVL 3/2018 vp – HE 198/2017 vp) eduskunnan perustuslakivaliokunnalle perustuslain 10§ muuttamisesta "Suomen asema on vakaa ja yksinomaan Suomen kohdistuvan hyökkäyksellisen toiminnan todennäköisyys on edelleen pieni. Suomi on myös edelleen sisäisen vakautensa vuoksi yksi maailman turvallisimmista maista." Mielestämme ulkoasiainvaliokunnan arvio on todenmukainen ja se tulisi ottaa huomioon myös siviili- ja sotilastiedustelulakiesitysten käsittelyssä.

Suomi on useissa kansainvälisissä vertailuissa todettu yhdeksi maailman turvallisimmista maista, mikä myös on hyvä pitää mielessä päätettäessä tiedustelulakien sisällöstä.

Itämeren alueen turvallisuustilannetta arvioitaessa ei pidä rajoittua ainoastaan siellä tapahtuvaan sotilaalliseen toimintaan, koska se on vain pieni osa Itämeren alueen kokonaiskuvasta. Itämeren suojelulla on pitkät perinteet, jotka ovat myös tuottaneet tulosta. Suomen ja Viron välisen rautatietunnelin suunnittelu etenee, samoin Nord

Stream II -kaasuputken. Itämeren laivoissa matkustaa ja risteilee miljoonia ihmisiä ja meren merkitys sen rantavaltioiden taloudelle on suuri – Suomeenkin odotetaan jälleen saapuvan ennätysmäärä risteilymatkustajia. Todennäköisin turvallisuusuhka Itämeren alueella on laiva- tai ympäristöonnettomuus, ei sotilaallinen kriisi.

Etäämmällä Suomesta – erityisesti Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa – olevat kriisit vaikuttavat myös Suomeen ja kasvattavat terrorismin vaaraa. Johtopäätöksenä ei kuitenkaan tulisi olla yksinomaan viranomaisten toimivaltuuksien lisääminen. Sen ohella tulisi panostaa sotien ja kriisien ratkaisemiseen ja terrorismia ruokkivien taloudellisten ja yhteiskunnallisten epäkohtien poistamiseen. Tällaista ongelmien syihin puuttuvaa työtä on kuitenkin nykyisen hallituksen aikana supistettu, kun kehitysyhteistyön rahoitusta on merkittävästi leikattu.

Kansallinen turvallisuus

Käsittelyssä olevien lakiesitysten keskeisenä tavoitteena on "kansallisen turvallisuuden parantaminen ja säädöspohjan luominen tiedustelulle" sekä "saattaa Puolustusvoimien tiedustelua koskeva lainsäädäntö ajan tasalle sekä täyttää peruutuslaista ja Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista johtuvat vaatimukset". Tiedustelutietoa hankittaisiin muun muassa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tukemiseksi ja muiden viranomaisten lakisääteisiä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä varten. Lisäksi halutaan varmistaa se, että ainakin valtion ylimmän johdon päätöksenteko perustuu "oikeaan, ajantasaiseen ja luotettavaan tietoon", samoin se, että muilla toimivaltaisilla viranomaisilla on mahdollisuus ryhtyä uhkien torjuntaan.

Edellä olevan, sinänsä loogisen, päättelyketjun ongelma on kansallisen turvallisuuden määritelmä. Aikaisemmissa lausunnoissamme olemme huomauttaneet, ettei "ole olemassa yksiselitteistä tulkintaa kansallisesta turvallisuudesta tai esimerkiksi siitä, milloin se on uhattuna". Lisäksi olemme huomauttaneet, että määritelmät toiminnoista, joista kansallisen turvallisuuden nimissä tiedustelutietoa saisi tiedustelumenetelmillä kerätä olivat tulkinnanvaraisia.

Terrorismi ja sen estäminen

Kasvanut terrorismi on ollut merkittävä syy tiedustelulakien valmistelulle ja terrorismiin on yleisesti viitattu tiedustelulaeista käydyssä julkisessa keskustelussa. Tässä keskustelussa on usein väitetty, että Suomen kyky estää maahamme kohdistuvia terroritekoja olisi puutteellinen, koska viranomaisilla ei ole riittäviä tiedusteluvaltuuksia erityisesti verkkovalvonnassa.

Tiedustelun avulla voidaan estää terrori-iskuja, mutta täysin aukotonta suojaa ei voida saavuttaa, sillä tiedustelulta jää aina jotakin huomaamatta tai se tekee vääriä johtopäätöksiä. Esimerkiksi Pariisissa marraskuussa 2015 tehdyn terrori-iskun tekijät käyttivät yhteydenpitoonsa tavallista sähköpostia, mutta viestit jäivät tiedustelulta huomaamatta. Yleinen tiedustelun ongelma on se, ettei se osaa kiinnittää huomiota sellaisiin tiedon palasiin tai viesteihin, jotka eivät sovi tiedustelun rakentamaan tilannekuvaan.

Tiedustelulakien valmistelun aikana on usein korostettu, että eri maiden tiedusteluviranomaiset ovat kyenneet estämään lukuisia terrori-iskuja. Estettyjen iskujen tarkkaa määrää ei kuitenkaan ole kerrottu, eikä julkisista lähteistä voi tarkastaa esitettyjen tietojen todenperäisyyttä. Tiedustelulaitoksilla on merkittävä oma intressi osoittaa toimintansa tuloksellisuutta, mistä syystä niiden antamiin tietoihin estettyjen terrori-iskujen määrästä on suhtauduttava kriittisesti.

Tiedustelulakien suhde perus- ja ihmisoikeuksiin

Tiedustelulailla, mikäli ne hyväksyttäisiin esitetyssä muodossa, puututtaisiin merkittävästi perustuslaissa taattuun yksityisyyden suojaan. Yksityisyyden suojaa voidaan heikentää kriisitilanteessa, mutta nyt sen heikentäminen ulottuisi myös normaalioloihin, mikäli "voidaan perustellusti olettaa saatavan tietoja sellaisesta siviilitiedustelun kohteena olevasta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta". Tällöin olennainen kysymys on se, kuinka vakava kansallista turvallisuutta vaarantavan uhkan pitää olla, jotta se oikeuttaa luottamuksellisen viestin suojan murtamiseen. Uhka-arvioon puolestaan vaikuttaa merkittävästi se, millaiseen suomalaisen turvallisuusympäristön tilannekuvaan, alarmistiseen vaiko realistiseen, arvio perustuu.

Tiedustelulakien hyväksyminen esitetyssä muodossa avaisi portit viranomaisten tiedusteluvaltuuksien kasvattamiselle ja laajentamiselle jatkossa, kuten on aikaisemmin tapahtunut esimerkiksi poliisin puhelinkuunteluvaltuuksien osalta. Tekniikan kehittyminen ja viranomaisten käytössä olevien tiedusteluvaltuuksien välttely luovat osaltaan paineita tiedusteluvaltuuksien laajentamiselle tulevaisuudessa, mikä merkitsisi perus- ja ihmisoikeuksien heikentymistä.

Samoin vaarana on, että kerättyä tiedustelutietoa ryhdyttäisiin käyttämään muihinkin kuin alkuperäisiin tarkoituksiin. Tässä yhteydessä viittaamme samankaltaiseen tapaukseen kuin passien biometristen tunnisteiden käytön laajentamiseen uhrien tunnistukseen.

Tiedusteluviranomaisten toiminnan valvonta

Esityksiin sisältyy vahva usko suomalaisten viranomaisten toiminnan lainmukaisuuteen. Vaikka maamme viranomaiset pääsääntöisesti kunnioittavat voimassa olevia lakeja ja säädöksiä, tosiasia kuitenkin on, että maailmasta tuskin löytyy tiedustelulaitosta, joka ei olisi rikkonut lakeja ja ylittänyt toimivaltuuksiaan. Lakeja säädettäessä tulisi varautua myös siihen, että poliittinen tilanne Suomessa muuttuu merkittävästi ja muutoksen seurauksena demokratian, perus- ja ihmisoikeuksien sekä Suomen ratifioimien kansainvälisten sopimusten kunnioitus ratkaisevasti heikentyy. Hyvä lainsäädäntö rajaa viranomaisten valtuuksia myös tällaisissa tilanteissa, mutta tiedustelulakeihin sisältyy niin paljon tulkinnanvaraa, etteivät ne juurikaan asettaisi esteitä viranomaisten toimille.

Tiedusteluviranomaisten toimivallan ylitysten ja laittoman toiminnan estämiseksi lakeihin on syytä lisätä tiedusteluviranomaisille mahdollisuus anonyymiin ilmoitusmenettelyyn havaitsemistaan epäkohdista tai suoranaisesta laittomasta

toiminnasta. Samoin on välttämätöntä, että siviilitiedustelua toteuttavan suojelupoliisin parlamentaarinen valvonta ulottuu sen kaikkeen toimintaan, ei ainoastaan tiedustelutoiminnan valvontaan.

2. Lakiesitysten ongelmakohtia

Lakien soveltamisala

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että "[s]iviilitiedustelulla tarkoitettaisiin suojelupoliisin suorittamaa tiedonhankintaa ja tiedon hyödyntämistä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tukemiseksi ja muiden viranomaisten lakisääteisiä kansalliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä varten (siviilitiedustelu)". Lisäksi perusteluissa todetaan, että "suojelupoliisi olisi ainoa viranomainen, jolla olisi oikeus käyttää tässä luvussa säädettyjä tiedustelumenetelmiä ja hankkia kyseisillä toimivaltuuksilla tietoa kansallista turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta".

Tässä on ristiriita sotilastiedustelulakiesityksen kanssa, koska siviili- ja sotilastiedustelun kohteet, jotka on määritelty lakiesitysten 3§ (siviilitiedustelu) ja 4§ (sotilastiedustelu) ovat osin identtiset. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että suojelupoliisi voisi kohdentaa tiedustelun ainoastaan siviilihenkilöihin, mutta sotilastiedustelusta vastaavat viranomaiset sekä siviileihin että sotilaisiin. Tällainen päällekkäisyys aiheuttaisi vain turhia reviirikiistoja sekä epäselvyyksiä viranomaisten toimivallan rajoissa.

Sadankomitea mielestä on perusteltua, että siviilihenkilöihin kohdistuvaa tiedustelua, sikäli kuin se on tarpeellista, toteuttavat ainoastaan siviiliviranomaiset.

Tiedustelun kohteet

Lakiesitysten 3§ (siviilitiedustelu) ja 4§ (sotilastiedustelu) määritellään ne kohteet, joissa tiedustelumenetelmiä – telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, peitetoiminta, valeosto ja ohjattu tietolähdetoiminta – voidaan käyttää. Lakiesityksessä siviilitiedustelulaiksi listataan 11 kohdetta, jotka ovat:

> "1) terrorismista;
> 2) ulkomaisesta tiedustelutoiminnasta;
> 3) joukkotuhoaseiden suunnittelusta, valmistamisesta, levittämisestä ja käytöstä;
> 4) kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain (562/1996) 2 §:ssä tarkoitettujen kaksikäyttötuotteiden suunnittelusta, valmistamisesta, levittämisestä ja käytöstä;
> 5) kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta toiminnasta;
> 6) suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä taikka yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaavasta toiminnasta;
> 7) vieraan valtion toiminnasta, joka voi aiheuttaa vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille tai taloudellisille tai muille tärkeille eduille;

8) kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaavasta kriisistä;
9) kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta;
10) Suomen kansainvälisen avun antamisen ja muun kansainvälisen toiminnan turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta;
11) yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta kansainvälisestä järjestäytyneestä rikollisuudesta."

Pykälän sanamuoto esityksessä on kirjoitettu niin, että sen voi ymmärtää tarkoittavan tiedustelumenetelmien käytön olevan lainmukaista ainoastaan silloin, kun tiedustelutietoa hankitaan edellä luetelluissa 11 kohteesta. Näin ollen olennainen kysymys on, onko lakiesitykseen kirjattu kohdeluettelo kaikenkattava?

Vastaus kysymykseen on kielteinen. On vaikea ymmärtää, miksi luettelosta puuttuu esimerkiksi:

- kiihottaminen kansanryhmää vastaan;
- laittoman sotilaallisen toiminnan organisointi;
- laittomien aseiden valmistus, hankinta, myynti tai välittäminen;
- riippumattoman median toimintaedellytysten vakava vaarantaminen tai
- kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten vakava vaarantaminen?

Onko todellakin tarkoitus, että tiedusteluviranomaiset eivät saisi käyttää tiedustelumenetelmiä joko Suomessa tapahtuvan laittoman sotilaallisen toiminnan organisoinnin seuraamiseen ja torjuntaan tai muualla kuin Suomessa tapahtuvaan kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, vaikka kiihottamisen seuraukset heijastuisivat myös maahamme?

Toinen keskeinen ongelma kohdeluettelossa on se, että kohteiden sisällöllinen määrittely ei ole yhdenmukainen. Terrorismin osalta tietoja voitaisiin lakiesityksen perustelujen mukaan hankkia esimerkiksi vierastaistelijailmiöstä tai sen tukemisesta tai siitä, "millainen iskun toteuttamiskyky jollain terroristijärjestön johdolla Suomea koskien on".

Vieraan valtion tiedustelulla voidaan tarkoittaa muun muassa Suomen ulko-, turvallisuus- ja energiapolitiikkaan tai Suomen sotilaalliseen valmiuteen kohdistuvaa tiedonhankintaa.

Kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä uhkaava toiminta voisi ilmetä esimerkiksi "suunnitelmana käyttää asevoimaa valtionsisäisen vallankaappauksen tai -kumouksen toteuttamiseksi taikka suunnitelmana liittää Suomi vieraan vallan alaisuuteen" tai pyrkimyksenä "väkivaltaisesti estää eduskuntaa käyttämästä lainsäädäntövaltaa taikka pakottaa hallitusvaltaa käyttäviä henkilöitä tekemään tai jättämään jotain tekemättä heidän valtiollisissa tehtävissään" sekä eduskunta- tai presidentinvaalien estäminen tai häiritseminen.

Kuten näistä kolmesta esimerkistä käy ilmi, jo vähäinenkin terrorismiin tai ulkomaiseen tiedusteluun liittyvä toiminta oikeuttaisi tiedustelumenetelmien käytön, mutta kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksen turvaamisen osalta rima on asetettu todella

korkealle. Tiedustelumenetelmien käytön kohteiden kuvaaminen siten kuin lakiesityksissä on tehty ei anna selkeää kuvaa siitä, millainen toiminta oikeuttaisi viranomaiset käyttämään tiedusteluvaltuuksia. Laeilla pyritään ohjaamaan kansalaisten käyttäytymistä, mutta tiedustelulaeissa ohjaava vaikutus toteutuu tältä osin heikosti.

Erityinen ongelma kummassakin lakiesityksessä liittyy tiedustelumenetelmään peitetoiminta, kun sitä käytetään tietojen hankkimiseen kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta. Siviilitiedustelulakiesityksen perustelujen mukaan "[t]ietoa voitaisiin hankkia kriisinhallintaoperaatiota tai siihen osallistuvia henkilöitä uhkaavasta toiminnasta. Tietoa voitaisiin hankkia esimerkiksi kriisinhallintaoperaatioalueen olosuhteista ja alueelle lähetettävän henkilöstön turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä, kuten siitä kohdistuuko kriisinhallintaoperaation Suomesta lähetettyyn henkilöstöön väkivaltaisen iskun uhkaa sekä missä, milloin ja kenen toimesta mahdolliset väkivallanteot olisi tarkoitus toteuttaa." Sotilastiedustelulakiesityksen perustelujen teksti on sisällöllisesti identtinen, mutta kirjoitettu sotilaallisen kriisinhallintaoperaation kehykseen.

Olennainen puute on se, ettei kummassakaan lakiesityksessä tai niiden perusteluissa määritellä sitä, millainen peitetoiminta on hyväksyttävää, ei myöskään sitä, millaista peitetoimintaa ei missään tapauksessa voida käyttää. Käsiteltävänä olevien lakiesitysten mukaan olisi täysin mahdollista naamioida peitetoiminta humanitaariseksi avustustyöksi, mistä aiheutuisi vakavaa vaaraa operaatioalueella toimiville humanitaarisille avustustyöntekijöille.

Humanitaaristen avustustyöntekijöiden turvallisuus ja toimintaedellytykset ovat jo pidemmän aikaa vakavasti heikentyneet osin siksi, että tiedustelua on tehty avustustyöntekijöiksi naamioituneena. Tämän estämiseksi lakeihin tulisi kirjata selkeät rajat peitetoiminnalle. Lakiesityksessä siviilitiedustelusta tämä voitaisiin tehdä lisäämällä 17§ esimerkiksi seuraavanlainen uusi momentti:

> Mikäli peitetoiminta kohdistuu lain 3§ yhdeksänteen kohtaan, peitetoiminta ei saa vaarantaa kriisinhallintaoperaatioon tai sen läheisyyteen liittyviä humanitaarisia avustusoperaatioita.

Lakiesityksessä sotilastiedustelulaiksi lisäys tulisi tehdä 22§ esimerkiksi näin:

> Mikäli peitetoiminta kohdistuu lain 4§ kuudenteen kohtaan, peitetoiminta ei saa vaarantaa kriisinhallintaoperaatioon tai sen läheisyyteen liittyviä humanitaarisia avustusoperaatioita.

Tiedustelussa saadun tiedon luovuttaminen rikostorjuntaan

Siviilitiedustelulakiesityksen 44§ säädetään, että "[s]Suojelupoliisin on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että hankkeilla on sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, ja rikos on vielä estettävissä. Tiedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa saa luovuttaa toimivaltaiselle viranomaiselle sellaisen rikoksen estämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta."

Pykälän neljännessä momentissa säädetään, että "[t]iedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi".

Ilmoitusvelvollisuuden rajaksi säädetty kuuden vuoden vähimmäisrangaistus on hämmästyttävän korkea. Ilmoitusvelvollisuutta ei ole esimerkiksi seuraavista rikoksista:

- Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
- surma;
- terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä pahoinpitely tai surma;
- törkeä ihmiskauppa;
- törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö;
- törkeä ryöstö
- törkeä terveyden vaarantaminen;
- törkeä valtiopetos;
- törkeä vakoilu tai
- vaarallinen sotilasrikos.

Edellä mainituista rikostyypeistä törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei kuuluisi edes sellaisiin rikoksiin, josta voitaisiin ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle. Rangaistuksen vähimmäismääriä tulisi alentaa esimerkiksi kolmeen (ehdottomasti ilmoitettava) ja puoleen vuotta (voidaan ilmoittaa) vankeutta, ellei katsota, että pykälän neljäs momentti oikeuttaa ilmoituksen tekemisen sellaisissa tapauksissa, jolloin vähimmäisrangaistus on alle kuusi tai kaksi vuotta vankeutta.

Tietojen hävittäminen

Tiedustelumenetelmällä saatujen tietojen hävittämisestä säädetään lakiesitysten 45§. Kyseisen pykälän ensimmäisen momentin mukaan "[t]iedustelumenetelmällä saatu tieto on hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.". Lakiesityksen perusteluissa momentin tulkintaa kuitenkin laajennetaan, kun todetaan, että "tiedustelumenetelmällä saatu tieto olisi hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi". Olisi tarkoittaa eri asiaa kuin on. Lisäksi perusteluissa todetaan, että "[v]arsin pian tulisi käydä selväksi jo tiedustelumenetelmällä saadun tiedon sisällöstä johtuen tarvitaanko sitä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi vai voidaanko se hävittää".

Vastaavanlainen viranomaisten harkintavallan laventaminen perusteluissa sisältyy myös sotilastiedustelulakiesityksen 81§. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan "tieto on hävitettävä viipymättä", kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita tai sitä ei saa käyttää sotilastiedustelun tehtävien hoitamiseksi. Perusteluissa jälleen olla-verbit vaihtuvat konditionaaliksi.

Lisäksi lakiesityksen 85§ mukaan "tiedustelutehtävään liittymätöntä tietoa saa käyttää toisen käynnissä olevan tai tulevan tiedustelutehtävän suorittamisessa, jos tieto olisi saatu hankkia samalla tiedustelumenetelmällä kuin tiedustelutehtävään liittymätön

tietokin hankittiin", mikäli tuomioistuin, "pääesikunnan tiedustelupäällikkö tai tehtävään määrätty sotilaslakimies tai muu virkamies, jos hänellä on toimivalta päättää tiedustelumenetelmän käytöstä" näin päättää. Käytännössä lakiesityksen 85§ tekee tyhjäksi 81§ tai ainakin kohtuuttomasti vaikeuttaa tietojen hävittämisestä päättämistä.

Tiedonvaihto kansainvälisessä yhteistyössä

Kansainvälistä yhteistyötä käsitellään lakiesitysten 57§ (siviilitiedustelu) ja 19§ (sotilastiedustelu). Kummassakin pykälässä yhteistyö on määritelty laajaksi ja tiedonvaihtoon sisältyy esimerkiksi tiedustelumateriaalin vaihto.

Vaikka Suomea sitovat kansainväliset sopimukset asettavat rajoituksia tietojen luovuttamiselle, olisi kuitenkin perusteltua lisätä kyseisiin pykäliin yksiselitteinen luovutuskielto sellaisiin maihin, joissa luovutettuja tietoja voitaisiin käyttää kidutukseen tai joista tiedot voisivat päätyä kidutusta käyttäviin maihin.

Siviilitiedustelulakiesityksen 57§ tällainen kielto voitaisiin sisällyttää lisäämällä neljännen momentin loppuun lause:

> Tietoja ei voi luovuttaa kidutuksen salliviin maihin, ei myöskään sellaisiin maihin, joiden kautta ne ilmeisesti päätyisivät kidutuksen salliviin maihin.

Sotilastiedustelulakiesityksen 19§ edellä olevan lisäyksen voisi sijoittaa ensimmäisen momentin viimeiseksi lauseeksi.

Suomen Sadankomitea ry:n puolesta

Helsingissä 22.5.2018

Timo Mielonen
puheenjohtaja

Anni Lahtinen
pääsihteeri